

добровільних засадах з метою встановлення єдиних стандартів функціонування й надання послуг (виконання робіт), а також організованої протидії нелегальній підприємницькій діяльності.

Отже, лише завдяки злагодженій дії місцевих органів влади, держави та суб'єктів бізнесу можливо створити сприятливі умови ведення бізнесу, створення робочих місць та економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
2. Про Український фонд підтримки підприємництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.1995 № 687. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/687-95-%D0%BF>.
3. Програма USAID «Лідерство в економічному врядуванні» – <http://lev.org.ua/>.
4. <http://platforma-msb.org/category/analitics/doslidzhennya-analitics/> – Національна платформа малого та середнього бізнесу.

Черевко О. В., д. е. н., професор

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПЕРЕВАГИ ТРАДИЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОФЕСІЙНИХ УЧАСНИКІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ТА НАПРЯМИ ЙОГО МОДЕРНІЗАЦІЇ

Своєчасне і об'єктивне оцінювання рівня економічної безпеки дозволяє керівництву фінансових посередників ефективно побороти негативний вплив наявних загроз, ідентифікувати потенційні ризики рентабельному функціонуванню установи у перспективі, віднайти резерви для покращення стану ділової репутації і результативності фінансово-інвестиційної діяльності. Водночас, якщо розрахована оцінка має низький рівень релевантності, а процедура її отримання вимагає великих витрат трудових, часових, матеріальних і фінансових ресурсів, це може суттєво знизити її цінність для процесу прийняття управлінських рішень у практиці роботи фінансової установи.

Проблематика оцінювання рівня економічної безпеки професійних учасників фінансового ринку неодноразово піднімалась у працях таких вітчизняних учених, як Н. В. Дудченко [1], О. Б. Жихор, І. В. Поліщук [2], В. Ю. Дубницький, А. М. Кобилін [3], В. І. Франчук, С. І. Мельник [4], Я. В. Жарій [5]. Однак, підкреслюючи недоліки існуючого інструментарію для проведення діагностики стану економічної безпеки, дослідники не мають єдиної думки щодо напрямів його удосконалення, і водночас забувають про ті переваги, які є для нього характерними і які можуть максимізувати позитивний ефект від його використання при правильному обранні інформаційно-аналітичної бази для процедур оцінювання.

Перевагами традиційного інструментарію оцінювання рівня економічної безпеки професійних учасників фінансового ринку можна вважати такі його сучасні характеристики:

- комплексність оцінювання – достатня кількість показників для діагностики рівня безпеки різних функціональних складових її економічної системи;
- можливість інтерпретації кількісної оцінки у якісну для спрощення розуміння керівництвом, власниками компаній і іншими категоріями стейкхолдерів отриманих результатів;
- поєднання математичних і експертних методів оцінювання, що дозволяє забезпечити об'єктивність проведеного аналізу;
- здатність до отримання оцінки рівня економічної безпеки фінансової установи на основі публічної загальнодоступної інформації;
- можливість автоматизації розрахунків і створення шаблонів для оцінювання стану економічної безпеки фінансових установ, що за умови отримання необхідних даних, дозволяють отримати результати оцінювання майже миттєво.

Недоліками інструментарію оцінювання рівня економічної безпеки фінансових установ залишаються:

- відсутність ефективних експрес-методик оцінювання рівня окремих складових системи економічної безпеки фінансових установ і стану системи в цілому для отримання миттєвої оцінки з метою прийняття термінових управлінських рішень;

- можливість одержання лише ретроспективної оцінки рівня економічної безпеки через набір показників для діагностики, розрахунків яких передбачає використання даних одного або кількох минулих періодів діяльності фінансової установи;

- неактуальні показники, що активно використовуються у процесі оцінювання через легкість їх отримання або розрахунку;

- низький рівень використання внутрішнього інформаційного ресурсу компанії у аналітичному процесі;

- надмірна залежність від результатів експертної оцінки, що може виявитися необ'єктивною через порушення правил проведення анкетування, експертного опитування тощо;

- відсутність належного обґрунтування вагових коефіцієнтів окремих показників стану функціональних складових економічної безпеки фінансової установи у інтегральному індикаторі її рівня;

- фокусування уваги у процесі оцінювання на стані фінансової безпеки і нехтування станом інших функціональних складових системи економічної безпеки фінансових установ.

Для модернізації та удосконалення наявного інструментарію оцінювання рівня економічної безпеки банків, страхових компаній та інших видів фінансових установ пропонується вжити наступних заходів:

- розробити методіку оцінювання рівня економічної безпеки фінансових установ, яка міститиме блок універсальних показників, що будуть розраховуватись для усіх без винятку видів фінансових установ і дозволять забезпечити можливість порівнювати результати різних фінансових посередників, які працюють у одному сегменті ринку та пропонують аналогічні фінансові продукти і послуги; і специфіко орієнтований блок показників, перелік яких буде сформовано під конкретні види фінансових установ із врахуванням особливостей їх діяльності (окремий блок для банків, для страхових компаній, для ломбардів, для лізингових компаній тощо);

- оптимізувати кількість показників у інтегральному індикаторі рівня економічної безпеки фінансових установ;

- на рівні із комплексною методикою оцінювання розробити експрес-методики діагностики стану економічної безпеки різних видів фінансових посередників;

- встановити періодичність проведення оцінювання; у іншому випадку результати аналізу будуть неспівставними і не дозволять встановити динаміку зміни рівня економічної безпеки фінансових установ у конкретному періоді їх діяльності;

- зменшити кількість кількісних і якісних орієнтирів для результатів, отриманих під час розрахунку проміжних показників (мається на увазі доцільність виокремлення орієнтованих, мінімальних, максимальних їх значень, і уникнення проміжних оцінок, як то надвисокий, оптимальний, критичний, середній, достатній, задовільний рівень показника); загалом, пропонується у науковій площині дійти єдиного висновку щодо кількості можливих інтервалів оцінок і рівнів економічної безпеки не лише фінансових установ, а і решти суб'єктів господарської діяльності у різних секторах національної економіки. Однак, для цього потрібна подальша тривала наукова дискусія, що дає змогу стверджувати про актуальність проведення подальших досліджень у обраній науковій царині.

Список використаних джерел

1. Дудченко Н. В. Принципові основи оцінювання системи економічної безпеки банківських установ з урахуванням впливу державного регулювання / Н. В. Дудченко // Вісник Черкаського університету. Серія : Економічні науки. - 2015. - № 12. - С. 13-19.

2. Жихор О. Б. Оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку / О. Б. Жихор, І. В. Поліщук // Науковий вісник НЛТУ України. - 2014. - Вип. 24.7. - С. 355-360.

3. Дубницький В. Ю. Інтервальна оцінка показників фінансової безпеки комерційного банку / В. Ю. Дубницький, А. М. Кобилін // Системи обробки інформації. - 2012. - Вип. 4(2). - С. 27-31.
4. Франчук В. І. Науково-методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки комерційного банку / В. І. Франчук, С. І. Мельник // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна. - 2012. - Вип. 1. - С. 48-58.
5. Жарій Я. В. Методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки комерційного банку / Я. В. Жарій // Фінансові дослідження. - 2016. - № 1. - С. 130-137.